

Armoede en Voedsel van Ver dat nooit op uw Bord komt

In de discussie over ons voedsel, bracht ik twee stellingen in over het onderwerp 'halen we het voedsel van dichtbij of ver weg?' Ik vind dat we het in Nederland qua voedselvoorziening prima voor elkaar hebben. En dat qua duurzaamheid de rest van de wereld beter onze manier van produceren en consumeren kan imiteren. Tijdens de discussie merkte een deelnemer op: "Goedkoop CO-2 neutraal voedsel van ver is misschien sociaal gezien op onwenselijke wijze tot stand gekomen. Telt dat dan mee?" Ja zeker, telt dat mee. Ik wil het nu zelfs hebben over voedsel van ver weg dat juist met een grotere CO2 uitstoot en bovendien op sociaal onwenselijke wijze geproduceerd wordt. Maar goed, dat voedsel komt nooit op ons bord.

Veel van de honderden miljoen arme boeren verbouwen voedsel voor hun gezinnen met veel schade voor milieu en negatieve invloed op het klimaat. Verder werken ze onder onmenselijke omstandigheden. Wie kent niet de beelden van vrouwen die met een hak de droge grond staan om te woelen? De verzengende zon levert een mooie kodakblauwe lucht op. De gekleurde kleding en het gezang van de vrouwen om elkaar te stimuleren bij het monotone zware werk, completeren het fotogenieke moment. Maar het is slavenwerk dat uiteindelijk vaak heel weinig oplevert omdat het zaaigoed slecht is, de regen uitblijft en de grond uitgeput is.

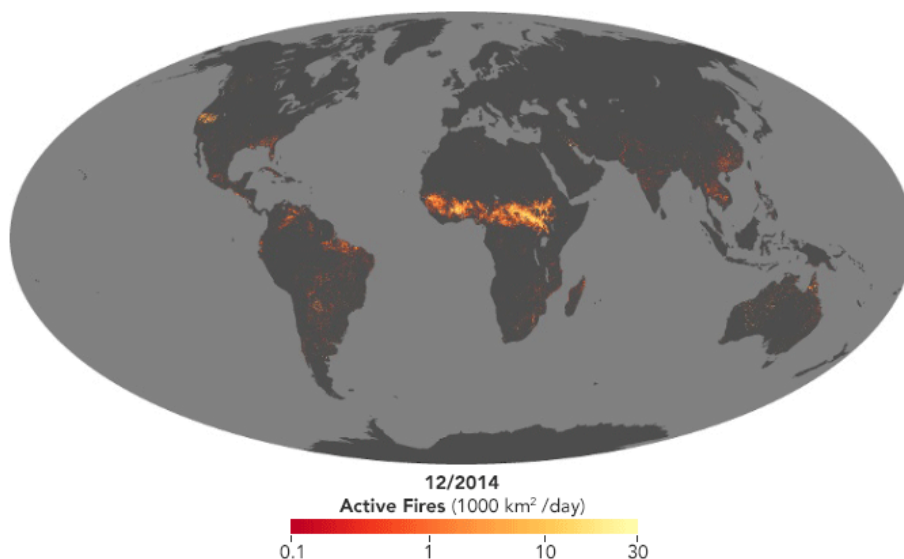
*De oplossing voor goed voedsel wereldwijd
en dus ook in de arme landen is juist dat er welvaart komt*

Verderop in de bossen maken de mannen nieuw bouwland klaar door hoge bomen om te hakken en te verbranden en zo het land vrij te maken. Gedurende twee jaar levert het zaaien in de as soms een matige oogst op. Daarna moet het land zo'n 40 jaar braak

liggen om te herstellen. Veertig jaar geleden bracht ik een half jaar door in een dorp met 500 Maya gezinnen in Mexico. Er was honger in het dorp. Ze hadden in een aantal decennia meer dan 20 duizend hectare primair bos omgehakt en verbrand. In de jaren voorafgaand aan mijn bezoek waren de oogsten mislukt want er was in de buurt geen bos meer.

Regelmatig loopt het branden van de velden uit de hand en brandt er veel meer bos af dan gewenst. Er is de laatste jaren meer aandacht voor de branden in Australië, Indonesië en Brazilië. In het eerste geval wordt dan gewezen naar het klimaat dat wij zouden verpesten met onze welvaart. Voor de laatste twee landen wordt de schuld gelegd bij onze consumptie van palmolie of vlees. Moeten we dan minder vlees gaan eten? Geen palmolie meer gebruiken? Helpt het echt dat we hier onze welvaart opgeven voor het klimaat? Nee, de oplossing voor goed voedsel wereldwijd en dus ook in de arme landen is juist dat er welvaart komt.

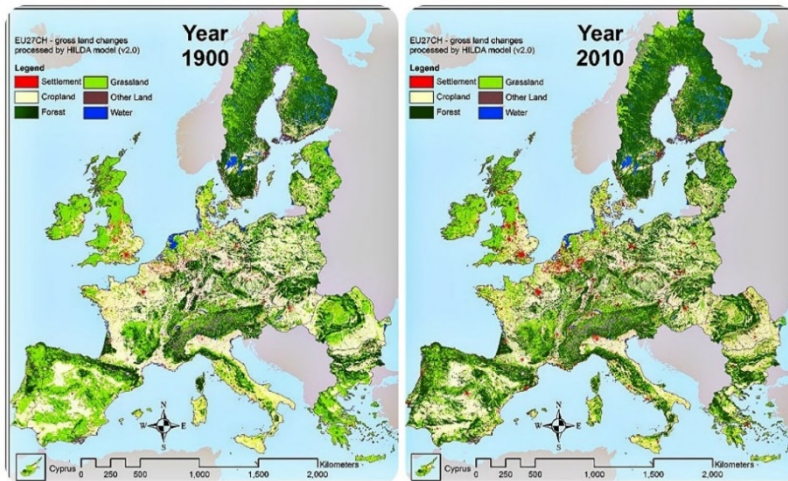
De branden hebben namelijk een relatie met armoede. In Afrika is armoede de absolute nummer één oorzaak van de bosbranden en van de enorm schadelijke roet en CO₂-uitstoot die de branden met zich meebrengen. Kijk alleen maar naar de dynamische kaart van de bosbranden gedurende verschillende jaren op de verschillende continenten om de enorme impact van de branden in Afrika (midden onder) te zien.

Ook in Zuidoost-Azië en Zuid-Amerika speelt armoede een grotere rol dan in de media naar voren komt. De oplossing is ontwikkeling. Met meer economische vooruitgang komt er werkgelegenheid. Jonge vrouwen kunnen dan aan de lopende band in een beschutte fabriekshal gaan werken met de andere meiden van het dorp. Niet langer met hun moeders mee naar het stoffige hete land. Jongens kunnen zakken vullen en op vrachtwagens laden voor een karig maar zeker loon. Ze hoeven niet langer op zoek naar een nieuw stukje land met hoog bos om te proberen een mais oogst te halen. Als er fabrieken in de dorpen of kleinen steden komen, zijn de jongeren ook bereikbaar voor overheidsdiensten, school, gezondheidscentrum en landbouwvoorlichting. De boeren leren zo de vruchtbaarheid van een stuk land op peil te houden en de productie te verhogen. De fabrieken kopen de oogst en verwerken die. In Agriterra noemen we zulke coöperatieve fabrieken waar bijvoorbeeld tarwe tot meel wordt gemalen: 'rokende schoorstenen'. Dat doen we om het debat op scherp te zetten. Sommigen zien namelijk elke nieuwe fabriek, als een aanslag op het milieu. Wij zien juist arme boeren die hun desastreuze landbouw opgeven voor werk dat veel meer productie, inkomen en per saldo minder een aanslag op milieu en klimaat betekent.

Met het bereiken van onze welvaart is bij ons de negatieve invloed op milieu en klimaat gekeerd. Onze landbouw levert veel product per hectare op. Daardoor is er steeds meer land vrij gekomen voor bossen. Ons deel van de wereld vergroent dus weer. Dat is goed te zien op een [dynamische kaart op een website van de Wageningen Universiteit](#) waar de laatste 100 jaar donkergroene bosgebieden zijn uitgebreid, ondanks de enorme verstedelijking van de hoek van Europa waar wij wonen.

Vergelijk van de situatie van de bossen in Europa 1900-2010

De uitstoot van CO₂ per kilo aardappels, stukje vlees of bosje wortelen is in Europa daardoor het laagst. Onze lage broeikasuitstoot per product is van heel groot belang als het uiteindelijke doel toch is dat ieder gezin uiteindelijk een maaltijd op tafel kan zetten. Dan kan men wereldwijd beter gaan werken zoals wij.

Daarvoor hebben ze advies van de voorlichtingsdiensten nodig over betere teelttechnieken. Maar vooral de arme boeren blijven grotendeels buiten beeld. Hoe vaak ziet u op TV beelden van boeren die het bos platbranden? Hun producten bereiken veelal niet de markt, laat staan ons bord. Producten zoals palmolie of vlees die wel uit die landen komen worden in een kwaad daglicht gezet, terwijl ze staan voor veel productiever landgebruik.

Door de opkomst van satellieten ziet men de bosbranden op bijvoorbeeld de beelden die de NASA vrijgeeft. En naarmate de camera's beter worden en ook de kleinere branden van deze boeren gesignaleerd worden, groeit tegenwoordig wel het besef dat er heel veel arme boeren zijn. Duidelijk wordt dat deze primitieve onproductieve manier van landbouw een enorm negatieve invloed heeft op milieu, bossen, grond, lucht en klimaat van. Zo komen de arme boeren langzaam in beeld en wordt hun welvaart een doel. Want alleen zo werken we wereldwijd aan het klimaat.

Kees Blokland

Voormalig directeur van Agriterra